

Da bi Rusi uveljavili vseslovansko idejo, so vseslovanski komiteji v ruskih mestih organizirali materialno in vojaško pomoč. Dobrovoljci, ki so prišli iz Rusije, pa so bili proti Srbom bolj nasilni od Turkov, kakor to kažejo ruska vojaška poročila, in so vseslovanski ideji bolj škodili kakor koristili. Bolgari so ostali pri vseh dogodkih vedno ob strani, nasprotno, dva bolgarska emigrantska bataljona, ki sta šla v Bolgarijo, da bi v notranjščini zanetila upor, sta se celó predala turškim oblastem. Bolgarska emigracija, ki je bila predvsem nacionalno-revolucionarna, pa je čutila tudi privilegiranost Srbov s strani Rusije, zaradi česar se ni mogla zediniti s Srbi, kljub najspretnjšemu ruskemu posredovanju.

Zgodovinski razvoj dogodkov se je izvršil: upor v Bosni in Hercegovini je bil brezuspešen, vojni, srbsko-turška in rusko-turška, sta bili za balkanske Slovane brez koristi, in po dogovorih v San Stefanu ter po Berlinskem kongresu je propaganda slovanofilskih komitejev morala prenehati, oziroma se je prav malenkostno vršila ilegalno v Bosni. Slovanski komiteji v Rusiji so se deloma razšli, deloma jih je zaradi agresivnosti razpustila vlada, kar pa jih je ostalo, so odslej vodili le poravnavo starih srbskih dolgov ter razne trgovske pogodbe zasebnega značaja.

„Rešitev bratov Slovanov“ izpod turškega jarma s pomočjo slovanskih komitejev je našla odziv tudi med določenimi javnimi skupinami zapadnega slovanstva. V centralni komite so prihajale adrese s pozdravi in vzpodbudami k nadaljnemu delu. Poljaki pa, ki so dobro čutili „svobodo v senci mogočnih kril ruskega orla“, so zapisali v adresi: „... Od mnogih strani sprejemate pozdrave kot predstavitelji številne in po vsej Evropi razmetane slovanske družine. Srbi, Bolgari, Črnogorci, Čehi so gledali na vas kakor na prelepo stavbo, v kateri so prijazno sprejeti vsi sorodniki slovanske družine. A zakaj samo Poljaki z žalostjo, nezaupanjem in kakor da bi bili v grobnem molku, ne morejo izreči niti ene same simpatične in pozdravne besede? ... Vi ste nam vzeli vse najdražje in najljubše. Vi ste popolnoma uničili in razrušili vse, kar je najdražje in najsvetejše narodu samemu kakor tudi vsakemu posamezniku ... Obrnite vso svojo moč, vse svoje delovanje za izboljšanje stanja vaših sobratov Poljakov in Rusinov sredi vašega carstva, živečih in stokajočih pod pritiskom vašega jarma in despotizma.“

Martin Vrbas.

OTROŠKI KINO

Otroški kino, bodisi umetni ali poučni, je nastal v Rusiji šele nedavno, pred približno desetimi leti in je precej zaostal za otroškim gledališčem, ki je imelo svoj vzor v ruskem, že pred revolucijo umetniško visoko razvitem gledališču za odrasle; za kino je bilo mnogo težje. Pred revolucijo je bilo v Rusiji le 1500 kinov,¹ nekaj preprostih ateljejev za filmanje in pa posredovalnic za izposojanje filmov. Po državljanski vojni je bilo posebno občutno pomanjkanje materiala; vse to je bilo treba premagati.

Prva leta po revoluciji (kino je bil socializiran leta 1919.) je sovjetska vlada uporabljala kino kot propagandno in agitacijsko sredstvo; uspelo ji je organizirati kader sovjetskih igralcev in tehnikov, ki so zamenjali meščanske. Prve uspehe je želel znanstveni film. Zanimiv in poučen je n. pr. dogodek:

¹ Leta 1934. je imela Rusija že 27.655 kinov, leta 1936. pa bo njihovo število doseglo 43.700.

prva leta po revoluciji, ko je povsod nedostajalo kuriva, se je zbudilo živahno zanimanje za šoto. Neki inženir je dosegel važno izboljšanje stare metode, toda ni se mu posrečilo, dokazati pristašem prejšnjega sistema prednosti svojih dognanj. Tedaj so po Leninovem naročilu filmali novo metodo na kraju, kjer se je res uporabljala, in predvajanje tega filma je bilo tako prepričevalno, da so se nasprotniki vdali.

Nekateri poznejši sovjetski znanstveni filmi zelo dobro rešujejo zastavljenje naloge: tako pomaga film o živčnem sistemu (delo znamenitega znanstvenika Pavlova) dijakom do boljšega razumevanja najtežjega dela fiziologije. Zadnji čas je glede na to, da bo Rusija v kratkem času potrebovala 700.000 šoferjev, sovjetski kinotrust izdal kino-tečaj „Avtocesta“, ki ni le sijajen učni pripomoček, ampak je obenem znatno obgatil rusko avtomobilsko tehniko, kajti pri tem filmu so sodelovali najboljši profesorji in tehniki.

Umetniški film se je začel razvijati od leta 1924. dalje in je v letih 1924. do 1929. povzel uspešno ofenzivo na inozemske filme z njihovo meščansko tematiko. Leti 1930. in 1931. sta bili posvečeni tehnični rekonstrukciji, nato je sledil splošen razcvet kinomatografske umetnosti.

Leta 1924., ko se je pričela ruska filmska produkcija za odrasle, je bilo tudi rojstno leto otroškega filma, ki pa je napredoval mnogo počasneje. Otroških filmov se niso lotili najboljši režiserji. Ustvarjanje teh filmov pa ne zahteva le poznanja otroka-gledalca, temveč tudi pravilnega ravnanja z otroškimi igralci, ki potrebujejo posebnih metodičnih prijemov, kar je zelo naporno in trudapolno delo. Kako je to zamotano, kaže naslednji primer. Sklenili so, da bodo za film „Zlati med“, v katerem nastopajo brezprizorni otroci, zbrali igralce med resničnimi brezprizornimi. Otroci so bili navdušeni nad idejo, zaradi katere so jih peljali na Krim. Ko pa je bilo filmanje končano, je bilo treba skrbeti za usodo teh otrok in celó ustanoviti zanje dom. V zadnjih časih nastopajo v otroških vlogah tudi odrasle igralke; tako je n. pr. v otroškem filmu „Zbudite Lenko“ z velikim uspehom nastopila igralka Žejmojeva. Ta uspeli film je rodil celo vrsto filmov o Lenki z isto igralko v glavni vlogi. Pred nastopom v svoji otroški vlogi je naredila Janina Žejmojeva zanimiv poskus, kakšen vtis dela na gledalce. Šla je na trg v kostumu, ki je bil namenjen za filmanje, in res, nihče ni opazil prevare. (Omeniti je treba, da je igralka zelo majhne rasti.) Branjevke se niso hotele z njo resno meniti in barantati, vsi so jo tikali in jo imenovali „smrklo“ itd. Posrečilo se ji je celó, da je prišla v mestni vrt z otroško vstopnico. Tudi otroci je niso spregledali. Ravnali so z njo, kakor s svojimi vrstnicami, se z njo pretepali in jo vlekli za kite (ki so bile, seveda, privezane). Poskus se je posrečil, čeprav šteje igralka že 26 ali 27 let.

Možni so kajpada tudi filmi brez otroških vlog, toda prebiti popolnoma brez mladih igralcev ni mogoče in prav to povzroča največje težkoče pri delu za otroške filme. Vendarle se tudi v tej smeri vrši sistematično pedagoško delo. Kljub težavnemu delu so se našli entuziasti, ki so se ga lotili in ga tudi uspešno dovršili: n. pr. Lebedev (filma: „Vojaški sin“ iz dobe revolucije 1905 in „Na luno“ — o mladih izumiteljih itd.), M. Barskaja (film „Strgani čevlji“) in drugi. Pa vendar je proizvodnja otroškega filma zaostajala za vedno naraščajočo potrebo primernih filmov. V Rusiji je okoli 30 milijonov otrok. Zanje bi bila potrebna zaloga 200 do 300 filmov in vsaj 40 do 60 novih naslovov letno. Zaloga pa obsega le 60 stvari in če odštejemo pedagoško nepopolne filme, jih ostane le 47. To je seveda premalo. Nedostajanje otroških

filmov je postalo zlasti občutno v letu 1930., ko so začeli prirejati otroške filmske predstave.

Škodljive posledice, ki jih povzročajo pri otrocih obisk predstav za odrasle, so že davno zapazili. A. A. Brjancev ni zaman opozarjal, da je prva naloga otroškega gledališča ravno odtegnitev otroka kinu. Na otroških zborovanjih v okviru „gledališča mladega igralca“ so vsako leto debatirali o kinu. Otroci so branili kino, a Brjancev jim je dokazoval, da kino ni umetnost, temveč le učilo. Od tedaj se je marsikaj spremenilo: sam Brjancev je igral v nekem otroškem filmu. Kino se je povzpelo na stopnjo umetnosti in sovjetski umetniški film je izrinil inozemsko meščansko filmsko produkcijo, ki je razkrajajoče vpivala na nezgrajeno otrokovo mišljenje. Toda opazovanje je pokazalo, da otroci sprejemajo tudi vzgojne filme, kakršen je „Pot v življenje“, po svoje in da so njihove simpatije po navadi na strani romantičnih pustolovcev, ne pa pozitivnih junakov. Rezultat tega spoznanja je bil sklep, da se ustanovita v Moskvi in Leningradu po dva otroška kina, v osmih drugih mestih pa po eno. Mesta, ki niso dobila lastnega poslopja, so morala določiti posebne dneve za otroške predstave. Hkrati so izdali navodila za organizacijo pedagoškega dela pri otroških kinih. V Centralnem domu za umetniško vzgojo otroka v Moskvi je bila otvorjena metodološka matica posebnega oddelka za kino. Sedaj je v Rusiji sto specialnih otroških kinov (od teh šest v Moskvi), če ne štejemo onih kinov, kjer so za otroške predstave določene posebne ure. Pravilnik o otroških kinih je izšel leta 1934. Po tem pravilniku kino za otroke ne predvaja le različnih filmov sovjetske produkcije, ampak mora hkrati vzgajati otroke za dožemanje kina. (Organiziranje obiskov kina za skupine dijakov s poprejšnjo pripravo in poznejšo obdelavo komada, kakor se vrši pri otroškem gledališču in se imenuje „kulturni pohod“.)

Otroci od 8. do 16. leta se dele na dve skupini, ki imata vsaka svoj repertoar. Vsakemu kinu je prideljen delegatski svet, ki sodeluje pri kulturnem delu. Pedagoško delo se vrši tudi z odraslimi, s pedagogi in s starši. Osebe otroškega kina sestoji iz petnajstih oseb, med katerimi so vedno tudi namestnik ravnatelja pedagoškega odseka, pedagog-lektor, pedagog-masovik in pedagog-glasbenik. Za vzgojo otrok — sodelavcev pri kinu — so organizirani v Moskvi šestmesečni tečaji. Cena vstopnic je 20 do 40 kopejk, v vaseh 15 do 30 kopejk. Kino se vzdržuje z rednimi dohodki in dotacijami, ki jih daje kino za odrasle.

Stopimo v kino, kjer predvajajo film za otroke, n. pr. v kino Rotfront v Leningradu. To je veliko poslopje, kjer zavzema kino dve veliki dvorani. Dvorana, ki ima v parterju štiri sto in na balkonu sto petdeset sedežev, je namenjena filmskim predstavam, v drugi, ki ima le tri sto petdeset sedežev, pa se vršijo koncerti in dramski nastopi. Vsi sedeži so numerirani. Predstave za otroke se vrše podnevi (ob eni, treh in petih popoldne). Pri vratih pregleduje kontrolor vstopnice, pedagog presoja starost, kajti mlajši otroci ne smejo obiskovati predstav, namenjenih starejšim. V odmoru igra učitelj glasbe na klavir. Otroci se sprehajajo ob zvokih koračnic, plešejo in pojejo. Po petju in plesu se vrše skupinske igre; vse to vodi tako zvani „masovni“ pedagog s pomočjo šolarjev, ki jim pravijo „zatejniki“ (pobudniki) in je njihova naloga, da organizirajo otroška razvedrila in igre. Za to nalogo se šolarji pripravljajo in izobražujejo pod strokovnim vodstvom. Za red skrbe razen pedagogov tudi delegati učencev. V drugem nadstropju, v foyeru, stoje mize in stoli. Tam berejo otroci knjige in revije, igrajo šah in slično. Zraven je tudi buffet s

cenenimi slaščicami. Za otroke, ki prihajajo prezgodaj in morajo čakati, prirejajo v koncertni dvorani koncerte, kjer nastopajo glasbeniki, solisti, pevci, pripovedniki, včasih celo orkester. Vsakokrat nastopa v vlogi tolmača pedagog, ki daje otrokom potrebna pojasnila v svrhu umetnostne vzgoje. Včasih nastopajo na odru otroci-plesalci in glasbeniki, gojenci otroških umetniških šol.

Po koncertu gredo otroci v veliko dvorano k predstavi. Pred predvajanjem izpregovori vselej pedagog-lektor nekaj uvodnih besed. Nato se predvaja sodoben journal ali poučni film in šele nato umetniški film. Ker otroških filmov primanjkuje, predvajajo večkrat filme za odrasle. Vse nove filme, če se jim le zde primerni za otroke, predvajajo takoj.

V specialnih otroških kinih se vrši z otroki stalno delo tudi v času, ko ni predstave. Organizirajo krožke za kino, gledališče, literaturo, stenski časopis in slično.

(Se nadaljuje.) *N. Bahtin.* — Prevedla *V. Š.*

SOCIALNI OBZORNIK

STUDIJI O NAŠI VASI

Zadolženost

Vsa naša sredina je zadnja leta mnogo razpravljala o zadolženosti kmečkega ljudstva. Vprašanja o ureditvi dolgov kmečkega ljudstva so postala z nastopom splošne krize kapitalizma silno pereča. Razgibala so najširše množice, oni politični krogi pa, ki so „skušali“ razrešiti pereča vprašanja, so oskrbeli zakonske osnutke in uredbe. Toda vprašanja kmečkih dolgov in s tem v zvezi celega kompleksa ostalih vprašanj niso rešili, nego od uredbe do uredbe odlagali. To je čisto umljivo. Volja za ureditvijo je morda bila prizadevna, posebno, ako se je opirala na težnje ljudstva, toda pogledi na to vprašanje so temeljili v napačnem naziranju. Zmotno so smatrali neznosne razmere, v katerih naše kmečko ljudstvo živi, za posledice zadolženosti (prezadolženosti!) in pričakovali, da bo ureditev vprašanja kmečkih dolgov (bodisi na najradikalnejši način: z delno ali popolno razdolžitvijo) tudi že rešitev kmeta iz neznosnega položaja.

Zadolženost ni predvsem vzrok slabih razmer, ona je posledica in kot taka tudi vzrok novih posledic. Zadolženost je eden globljih vzrokov v vsem družbenem dogajanju naše sredine. Napačno je, če se skuša rešiti eno vprašanje, ne da bi istočasno zgrabili vsa ostala vprašanja, ki so neposredno in nujno povezana. Napačno, nesmiselno in neuspešno je govoriti o kmečkih dolgovih, ako nimamo v mislih splošno-kreditnih vprašanj, kreditnega gospodarstva, ki je osnovna oznaka družbenih odnosov visoko kapitalistične dobe v naši sredini. V teh odnosih tudi naše kmečko ljudstvo nujno potrebuje kredite, danes nič manj kakor pred leti, ko so nastajali sedanji dolgovi. Ako bi bilo torej vprašanje kmečkih dolgov urejeno celo na najradikalnejši način, s popolno razdolžitvijo (kar je pa v družbenih odnosih naše sredine iluzija!), bi sledila takoj zopetna zadolžitev, ker kmečko ljudstvo nujno potrebuje kredite, a to spričo agrarne prenaseljenosti, ob skrajno neugodnih lastniških odnosih, ob nizki razvojni stopnji poljedelskih kultur, ob visokih dajatvah, ob brezposelnosti itd., ko slovensko ljudstvo najnujnejšega strada. V naši sredini bi to osnovno pomanjkanje odpravili novi in novi krediti, ki pa pri večini ljudstva ne morejo služiti povečanju proizvodne sile kmečkega gospodarstva.

bina tako tudi oblika: preprosti, a jasni domisleki, duhovita koračnica, parodija na narodno pesem, hitri glasbeni stavki, kjer se naglo vrste razburjene besede naših šentflorijancev in podobno. Vse Bravničarjevo delo preveva vedrost in v gotovem smislu tudi krepkost. V svoji veliki simfonični uverturi je uporabil star slovenski koralni motiv, ki že sam po sebi zahteva močnega in določenega glasbenega razvoja. Prav tako je Bravničar uporabil naše hitre in živahne narodne pesmi za svojo znano slovensko plesno burlesko, katere instrumentacija je prav izredno pestra ter sliči po barvah in instrumentalnih efektih precej instrumentaciji Stravinskega.

V Bravničarjevi muziki zasledimo prav redko strnjeno široko melodiko, kakor so jo ustvarili klasiki in za njimi vsa romantika in tudi mnoge moderne struje. Imenovali bi ga lahko slovenski Musorgski. Kakor slavni ruski komponist, kaže tudi Bravničar nagib h kratkim motivom, ki jih nikakor ne poveže s tematičnim delom, bodisi, da je invencija prenemirna, ali pa tehnika preslabotna. Zato pa zasledimo v njegovih delih tudi mrtva mesta, preko katerih si ne more pomagati s tehniko, če invencija ravno odpove. Taka mesta najdemo v omenjeni operi in v simfonični uverturi v resnih momentih, ki jih je mnogo težje strnjeno doživeti in podajati kakor katerakoli slavnostna, vesela ali igriva razpoloženja, v katerih je invencija sama od sebe bolj tekoča.

S tem razmotrivanjem smo pregledali drugo plat našega modernega glasbenega ustvarjanja. Ostane nam še nekaj pomembnih mlajših komponistov in pa problem cerkvene produkcije in reprodukcije. *Marijan Lipovšek.*

OTROŠKI KINO

V zvezi z ustanavljanjem otroških kinov je postalo vprašanje števila in kakovosti otroških filmov posebno pereče. Junija 1935. je Glavna uprava industrije za filme sklenila, da morajo leta 1936. otroški filmi zavzeti 25 % proizvodnje. Zato so sklenili v Moskvi in Leningradu organizirati specialne „studie“ za otroške filme, drugod pa posebne delavnice v tovarnah za filme. (Zadnji čas so tovarne za filme preoblikovane v kinostudio.) V Moskvi in Leningradu so se že lotili dela. V Moskvi so ustanovili poleg tega še poseben, eksperimentalen otroški studio; med drugimi deluje v njem M. Barskaja, ki je znana kot avtorica filma „Strgani čevlji“.

Zanimiv je način nabiranja mladih filmskih igralcev za to šolo. Otroke nabirajo v šolah, po časopisnih oglasih ali pa neposredno na cesti. Režiser se seznanja z otroki in se jim približa; otroke, ki pridejo v šolo k preizkušnji, zaposlijo z različnimi opravili, igrami, branjem itd. Z njimi se vsi neprišiljeno pogovarjajo, medtem pa učitelj neopazno zapisuje svoje vtise. Vsakega otroka, ki se jim zdi sposoben, takoj fotografirajo. Preizkušnja se vrši na približno podoben način. Otroku pravijo: „Misli si, da se sprehajaš po postaji in čakaš na vlak. Zelo je vroče. Kupil si sladoled, pa si v njem našel muho. Zdaj zahtevaš od trgovca denar nazaj.“

Deček se navduši nad temo in prične se divje prerekanje med njim in pomožnim režiserjem, ki predstavlja trgovca. Tedaj nastopi glavni režiser, ki

predstavlja miličnika. Na ta način pokaže otrok lahko svojo iznajdljivost in zmožnost podoživljanja.

Tako delo ne pomaga le pri izbiri otrok za otroški filmski studio, ampak nudi režiserju hkrati priliko, da spozna življenje in zanimanje bodočih gledalcev.

Sovjetski film za odrasle si je že pridobil priznanje. Francoski režiser Her-bier pravi, da filmska produkcija ni v nobeni državi dosegla „večjega moralnega in socialnega pomena, kakor v Rusiji“. Ameriški filmski igralec Harrold Lloyd smatra, da sovjetski film ni le umetnost, ampak tudi „sredstvo za izražanje misli sovjetskih narodov vsemu svetu“. A. Harion („Nouvelles littéraires“) meni, da „sestavljajo sovjetski filmi cikel, sicer nekoliko enoličen, ampak resen, temperamenten in prepričevalen“. Ta karakteristika je primerna tudi za sovjetski otroški film in označuje pravilno njegovo smer in njegov značaj.

Nekoliko zgledov iz tematike otroškega sovjetskega filma.

„Na luno.“ Deček gradi model rakete, ki naj bi poletela na luno. Njegov poskus se nesrečno konča: raketa pade na streho in nastane požar. Za dečka se zavzame načelnik strojno-traktorske postaje v kolhozu, ki ga navduši za delo pri gradnji brezmotornih letal. Po dolgi vrsti nezgod dobi deček nagrado za načrt letala novega tipa.

„Bežin lug“ (režija S. Eisensteina). To je naslov idilične novele Turgenjeva („Lovčevi zapiski“), kjer vaški dečki pasejo ponoči konje in se menijo o različnih kmečkih praznoverjih. V filmu je vsebina popolnoma drugačna: v njem je glavni junak Pavlik Morozov, ki je bil vaški pionir v dobi začetka gradnje kolhozov in je razkrinkaval kulake na vasi, celó lastnega očeta. Postal je žrtev kulaškega maščevanja. Film pripravljajo v dveh redakcijah: za otroke in za odrasle.

Dva primera, kako sovjetski kino obdelava klasična dela za otroke.

„Novi Guliver“ (A. Ptuško) obravnava sicer isto snov, kakor znamenita Swiftova knjiga, toda ta snov je obdelana na popolnoma nov način. Swiftova knjiga, kakor je bila napisana, ni nič drugega kakor karikatura angleških razmer v dobi Jurija I., v predelavi za otroke pa je satira postala bajka. A. Ptuško je sklenil prikazati Swiftovo deželo Liliputancev. Lahko bi bil seveda obnovil na platnu dobo Jurija I., toda film bi zahteval veliko razlage, da bi ga otroci razumeli. Zato je A. Ptuško storil drugače: ustvaril je karikaturu, toda ne na državo v Swiftovi dobi, temveč na moderno meščansko državo. Prikazal je n. pr. debate v parlamentu Liliputancev, kjer razpravljajo, ali naj ubijejo velikana ali ne. Za „kralje“ topov je njegova smrt koristna in se že pripravljajo, da bodo prodali krogle, s katerimi bodo streljali nanj. Sklepu nasprotujejo trgovci z živežem, ki bi ga radi hranili in s tem zaslužili.

Drug primer — basen Krylova „Kvartet“. Osel, kozel, opica in medved sklenejo, da bodo igrali kvartet; dobili so note, glasbila in so pričeli igrati. Noče se jim posrečiti. Zamenjali so prostore, rezultat vedno isti. Slavec začuje šum in prileti pogledat, kaj se godi. Ko izve, kaj bi radi, jim pove, da stvar ni v tem, kako sedijo, ampak, da oni sploh niso glasbeniki. Krylov torej misli, da je ljudem njih poklic namenjen od rojstva. Film prikaže to basen popolnoma drugače: glasbeniki vstopijo v gozdni konservatorij, učen kos jih uči glasbene abecede, oni uspešno dovršijo pouk in na koncu filma ob zvokih kvarteta „plešejo gozd in gore“, kakor je rečeno v basni.

Učencem višjih razredov večkrat kažejo filme za odrasle. Velik uspeh ima zlasti „Čapajev“, film, ki kaže nepozabne postave junakov državljanske vojne. Nosilec glavne vloge Babočkin je dobil za to vlogo naslov narodnega igralca, ostali pa naslov zaslužnih igralcev.

Drug, zelo priljubljen film je „Lunin kamen“. Obravnava usodo učenjaka, ki ga dolgo niso upoštevali; po prevratu pa so mu poverili vodstvo ekspedicije na Pamir, ki se je odpravila, da bi poiskala „lunin kamen“.

Splošno je tematika ruskega otroškega filma popolnoma drugačna kakor n. pr. v Ameriki, kjer obravnava film po navadi rodbinske snovi. Sodobna ruska stvarnost daje najbogatejšo snov za različne vzgojne in poučne filme. Naštejemo za vzgled še nekoliko filmov, ki jih sedaj pripravljajo: „Puškin-licejec“, „Gavroche“ (po Viktorju Hugoju), „Otroci kapitana Granta“ (po romanu Julesa Verna), „Godbeniška četa“ (po komadu, ki so ga nedavno predvajali z velikim uspehom v leningrajskem „Gledališču mladih gledalcev“) itd.

Zvezine republike tudi ne zaostajajo; v Ukrajini pripravljajo film „Tom Sawyer“ po Marku Twainu in „Skrivnostni otok“ po Julesu Vernu, v Belorusiji „Otroke solnca“ (o vzglednem pionirskem taboru; filmali ga bodo tudi v ruščini), v Gruziji „Zaklad“ (po ruskem komadu, ki so ga igrali v leningrajskem „Gledališču mladih gledalcev“, komadu, čigar dejanje se godi na Kavkazu), v Azerbejdžanu „Mansur“ (povest o dečku, ki je preprečil ropanje nafte v Bakuju) itd.

Se nekoliko besed o sovjetskem poučnem filmu, ki je namenjen osnovnim in srednjim šolam. Izkazalo se je, da je bil prvi cikel poučnih filmov, ki je izšel med leti 1929. in 1932., neprikladen v zvezi s spremembo učne metodike v šolah (ukinjen je bil kompleksni sistem in načrtna metoda). Treba je bilo ustvariti nekaj novega. V začetku leta 1936. je bila ekranizacija vseh učnih načrtov osnovne in srednje šole dovršena. Ustvarjanje poučnega filma je bilo znatno olajšano leta 1932., ko je bil ustanovljen poseben trust, tako zvan „Zvezni tehnični film“. To leto se je pričel tudi oblikovati kader delavcev v smeri poučno-tehničnega filma. Posebne tovarne za poučni in znanstveni film so v Moskvi, Leningradu in Novosibirsku. V nacionalnih republikah Zveze obstajajo posebni cehi pri filmskih tovarnah. Proizvodnja znanstveno-poučnih filmov naglo raste; leta 1934. je bilo izdelanih 34 filmov s skupno metražo 26.000 metrov, leta 1935. pa 100 filmov z metražo 64.000 metrov. Oddelek kronike in poučnega filma Višjega državnega instituta za kinematografijo obiskuje v tem šolskem letu sto dijakov. Povpraševanje po znanstveno-poučnih filmih sovj. proizvodnje je zelo veliko: v Turčijo in Perzijo se pošiljajo poljedelski, šolski in zdravstveni filmi; na Kitajsko znanstveni in poljudno-znanstveni; v Mongolijo šolski. Tudi Anglija, Švedska in Čehoslovaška se zelo zanimajo za sovj. filme. Leta 1933. se je zbrala v Moskvi prva konferenca o poučnem kinu, leta 1934. pa prvo vsezvezno posvetovanje o vprašanju znanstvenega in poučnega kina; zadnjemu je bila posvečena revija „Poučni kino“, ki je bila osnovana leta 1933. S problemi pouka s pomočjo filma se bavijo filmski kabineti pri mestnih odsekih Narodne izobrazbe. Sistematično uvajanje filma v šolo se je začelo leta 1932., ko je bil filmski pouk uveden v 5000 vzornih šolah; sedaj je to delo silno napredovalo. Število poučnih filmov (okoli 3000) bi sicer zadostovalo, toda zahteva po kopijah je večja kakor njih zaloga.

Tretja vrsta prosvetnega filma je znanstveno poučni film, ki ni vezan za šolski učni načrt in je namenjen najširšemu občinstvu. Za predvajanje takih filmov so se začela ustanavljati posebna gledališča za kino; dosedaj obstajata samo dva taka kina, ki se imenujeta „Znanost in tehnika“. Za otroke pri-
našajo posebne, tako zване izvenšolske filme. K tem filmom spadajo: 1.) poljudnoznanstveni filmi, 2.) filmi praktičnega značaja (n. pr. filmi o avtomobilih in brezmotornih letalih), 3.) vzgojnoorganizacijski filmi (na primer otroci izumitelji), 4.) sodobna tehnična informacija in propaganda (otroški tehnični kinojournal).

Razen poučnih filmov proizvaja isti trust še dve vrsti filmov: priljubljene otroške knjige v obliki diapozitivnih trakov in multiplikacijske filme. Zadnji so bili dosedaj samo ploščinski: tako n. pr. „Štirje konci“ (po pesmi S. Maršaka), „Zmešnjava“ (po pesmi K. Čukovskega), „Aeroplan — pastir“, „Galu in Mgatu“ (o zamorčkih).

V zadnjih časih, po izidu prvega v zgodovini svetovne kinematografije plastično-multiplikacijskega filma „Novi Guliver“ (Režija A. Ptuško), ki je zahteval 21 mesecev dela, so se lotili proizvodnje novih plastičnih filmov, za katere je bila ustanovljena specialna delavnica. Ti filmi so se pokazali kot posebno primerni za majhne otroke; pri teh filmih dela režiser M. Stepanov. Njegovo opazovanje otrok in proučevanje risb, ki so jih delali otroci pod vtiskom filma, je odkrilo poleg šolskih otrok najrazličnejše starosti še novega gledalca, namreč otroka predšolske dobe. Zanimiva je tale podrobnost: ko so iskali mladega igralca za vlogo glavnega junaka v prvem filmu Stepanova „Najbolj umazan“, se je pokazalo, da je najprimernejši za to vlogo najbolj čeden in snažen otrok. Drugi film Stepanova je bil „O mali opici“ (po povesti B. Žitkova), tretji „Stekleni zajtrk“.

Večina filmov je posneta po najbolj priljubljenih knjigah za otroke predšolske dobe. Najbolj posrečeni so oni, ki jih je avtor sam ilustriral, na primer film Čarušina o živalih, B. Lebedeva na osnovi narodnih pravljič, O. Perovske film po živalskih povestih i. dr.

Konec leta 1935. se je vršila v Moskvi sedma vsezvezna kino-konferenca, povezana s proslavo 40letnice izuma kina, takoj nato pa konferenca o otroškem kinu. V načrtu so velike tehnične spremembe za proizvodnjo filmov. Nekje na Krimu ali na obali Črnega morja bo zgrajeno posebno „kino-mesto“; v prvih časih se bo izdelalo letno 200 filmov. Tekom leta 1936. izide 135 filmov (leta 1935. jih je bilo 65), med njimi 30 otroških. Vodstvo otroških delavnic za kino bo poverjeno tako izvedenim osebam, kakršen je B. Barist; k delu bodo pritegnili najboljše režiserje (n. pr. M. Barskaja), najboljše igralce, delavce v otroških in šolskih gledališčih itd. Med drugim so sprejeli zelo važen sklep: scenerijo sestavljajo najboljši otroški pisatelji, n. pr. A. Švarc (otroški dramaturg), V. Bijanka, S. Maršak, M. Iljin i. dr. Dosedaj so vodili scenerijo ali režiserji ali pa osebe, ki so neznane v literaturi. Z uvedbo zvočnega filma je pomen umetniške besede narastel in udeležba otroških pisateljev zagotavlja kakor kvaliteto besede tako tudi umetniško-pedagoško kvaliteto scenerije.

Konferenca o otroškem filmu je bila zaključena z besedami: „Stojimo pred ogromnim porastom otroške kinematografije“.

N. Bahtin. — Prevedla V. Š.